

Speciallægekurser - Gynækologi og obstetrik

Kursus 01-12	Gynækologi 2
Kursus 02-12	Infertilitet
Kursus 03-12	Urogynækologi
Kursus 04-12	Gynækologi 1
Kursus 05-12	Føtalmedicin
Kursus 06-12	Onkologisk gynækologi
Kursus 07-12	Antepartal obstetrik
Kursus 08-12	Intrapartal obstetrik
Kursus 09-12 a/b.	Kommunikation
Kursus 10-12 a/b	Operativ gynækologi

Hovedkursusleder gynækologi og obstetrik:

Overlæge, lektor, ph.d. Lars Franch Andersen
Gynækologisk-obstetrisk afdeling,
Dyrehavevej 29
Hillerød Hospital, 3400 Hillerød
Tlf. 48 29 37 07 (sekr.), 48 29 62 50 (dir.); Telefax 48 29 37 16
mailadresse: lars.franch.andersen@dadlnet.dk

Den teoretiske uddannelse

Specialet gynækologi og obstetrik har et centraliseret, teoretisk uddannelsesprogram, der hovedsageligt afvikles i løbet af ansættelsen i fase I af hoveduddannelsesforløbet.
Den teoretiske undervisning består af ca. 154 timers obligatorisk undervisning samt et færdighedskursus i operativ gynækologi af 5 dages varighed.
Herudover skal LAS-kurserne (I-III) gennemføres.

De obligatoriske, teoretiske kurser omfatter:

Almen gynækologi	18+18 timer
Obstetrik	18 +20 timer
Føtalmedicin	24 timer
Infertilitet	18 timer
Onkologisk gynækologi	18 timer
Urologisk gynækologi	12 timer
Kommunikation/information	10 timer
I alt	156 timer

KURSUS 01-12

GYNÆKOLOGI 2

Tidspunkt: 4.- 6. januar, 2012.

Sted: Odense Universitetshospital.

Delkursusledere: Overlæge, dr. med. Kresten Rubeck Petersen, Odense Universitetshospital og overlæge, professor, dr. med. Sven Olaf Skouby, Herlev Hospital.

Deltagerantal: ca. 34 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe den uddannelsessøgende grundlæggende viden i relation til den del af gynækologien, der typisk kan behandles i ambulant regi/ speciallægepraksis.

De diagnostiske muligheder og begrænsninger, herunder brug af ultralydsskanning.

Indhold: Adoloscensgynækologi. Blødningsforstyrrelser fra menarche til menopause; fysiologi, patofysiologi, epidemiologi, social og sexologisk betydning af blødningsforstyrrelser og hormonelle gynækologiske forstyrrelser. Udredning, rådgivning, behandling og kontrol af patienter med blødningsforstyrrelser; især med henblik på medicinsk behandling. Klimakteriet, fysiologi og symptomatologi. Hormonterapi omkring menopausen samt i klimakteriet. Osteoporose. Benigne tilstande i ovarierne - især PCO. Mammalidelser i gynækologisk perspektiv. Inflammatoriske tilstande i kvindelige genitalia - især vaginoser. Benigne vulvalidelser. Antikonception.

KURSUS 02-12

INFERTILITET

Tidspunkt: 1. - 3. februar 2012.

Sted: Odense Universitetshospital.

Delkursusledere: Overlæge, professor, ph.d. Jens Fedder, Odense Universitetshospital og afdelingslæge, lektor, dr. med. Anja Pinborg, Rigshospitalet.

Deltagerantal: ca. 34 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejde. Eksternat.

Mål: At bibringe de uddannelsessøgende grundlæggende viden om den reproduktionsbiologiske baggrund for samt rationel diagnostik og behandling af mandlig og kvindelig infertilitet.

At bibringe de uddannelsessøgende kendskab til molekylær endokrinologi.

Indhold: Kvindelig og mandlig reproduktionsbiologi herunder endokrinologi. Fertilitetsbegrebet. Infertilitetsudredning og -behandling. Overstimulationssyndrom. Ethiske problemstillinger i relation til fertilitetsbehandling. Loven om kunstig befrugtning. Abortus habitualis, udredning og behandling.

KURSUS 03-12

UROGYNÆKOLOGI

Tidspunkt: 12. - 13. april, 2012.

Sted: Novo Nordisk, Ørestad, København.

Delkursusledere: Overlæge Karin Glavind, Aalborg Sygehus Nord og ledn. overlæge, ph.d. Lars Alling Møller, Roskilde Sygehus.

Deltagerantal: ca. 34 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At give den kursussøgende baggrund for at opstille et relevant undersøgelsesprogram for den urininkontinente kvinde og planlægge behandlingen.

Årsager, undersøgelser og behandling ved vaginalprolaps.

Indhold: En gennemgang af de anatomiske og fysiologiske forhold omkring vesica urinaria hos kvinden med beskrivelse af vandladningsmekanismer.

Definition og terminologi omkring urininkontinens, prævalens og incidens; ætiologi, patofysiologi, epidemiologi, sociale og sexologiske konsekvenser ved urininkontinens, prolaps og analinkontinens.

Undersøgelsesmetoder vedrørende urininkontinens hos kvinder: teknik, indikationer, begrænsninger; indikationer for avanceret undersøgelse af involverede organer inklusive urodynamisk undersøgelse.

Organisation af udredning og behandling af kvinder med urininkontinens.

Behandling: non-kirurgiske (minimal care) og kirurgiske behandlingsprincipper; operationsindikationer og -metoder.

Omtale af postoperative komplikationer på kort og lang sigt. Diskussion af et standardiseret undersøgelsesprogram ved gynækologisk inkontinens.

KURSUS 04-12

GYNÆKOLOGI 1

Tidspunkt: 23. - 25. maj 2011.

Sted: Hillerød Hospital.

Delkursusledere: Overlæge, ph.d. Annette Settnes, Hillerød Hospital og overlæge, dr. med. Pernille Ravn, Odense Universitetshospital.

Deltagerantal: ca. 34 kursister

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe de uddannelsessøgende viden i relation til den del af gynækologien, der i øjeblikket hovedsagligt behandles i hospitalsregi.

Deltagerne skal efter endt kursus kunne: udrede, rådgive, behandle og kontrollere patienter med:

blødningsforstyrrelser, især med henblik på kirurgisk behandling; akutte og kroniske underlivssmerter;

underlivsbetændelse; ovariecyster og -tumorer; tidlige graviditetskomplikationer; abortus provocatus; sexologiske problemer.

Vurdere og beskrive objektive tegn på vold og iværksætte behandling med nødprævention og forebyggende

antibiotika samt sikre visitation af piger og kvinder udsat for incest og seksualiseret vold samt kunne anvende de

paragraffer i straffe- og serviceloven, der omhandler voldtægt, seksualiseret misbrug og skærpet indberetningspligt.

Indhold: Tidlige graviditetskomplikationer (herunder abortus imminens & spontaneus samt ekstrauterin graviditet). Tidlige og sene provokerede aborter (herunder lovgivningen). Inflammatoriske tilstande i kvindelige genitalia (især cervicitis, endometritis og adnexinflammation). Årsager til og behandling af underlivssmerter (herunder endometriose). Håndtering af voldtægts- og incestofre. Klinisk sexologiske problemstillinger. Specielle etniske problemstillinger. Gynækologiske databaser (især DHD og Hyskobase).

KURSUS 05-12

FØTALMEDICIN

Tidspunkt: 24. - 26. oktober 2012.

Sted: Rigshospitalet.

Delkursusledere: Overlæge, dr. med. Karin Sundberg, Rigshospitalet og overlæge, ph.d. Olav Bjørn Petersen, Aarhus Universitetshospital, Skejby.

Deltagerantal: ca. 34 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe den uddannelsessøgende en grundlæggende viden om den prænatale diagnostiks muligheder og begrænsninger - herunder genetisk rådgivning samt at give den uddannelsessøgende en grundlæggende viden om de basale ultralydsprincipper og i brugen af apparaterne.

At give den uddannelsessøgende kendskab til principperne i brugen af ultralydsdiagnostik til identifikation og monitorering af syge fostre - herunder IUGR, misdannelser, infektioner, rhesusscreening samt behandling af disse tilstande - herunder også de etiske overvejelser.

At bibringe kursisten kendskab til særlige ultralydsvejledte behandlinger ved patologiske tilstande hos fostre.

Indhold: Prænatal rådgivning og diagnostik, herunder screeningsmetoder: trippletest, tidlig serumscreening, alfa-føtoprotein i blod og fostervand, nakkefold, diagnosticering og monitorering af IUGR-fostre ved flow-måling i forskellige kar. Invasiv diagnostik: amniocentese, chorion villus biopsi, cordocentese. Misdannelsediagnostik (metode og undersøgelsesmuligheder); tidlig gennemskanning fra uge 12+0 til uge 14+6; sen gennemskanning efter uge 18+0. Multiple graviditeter og deres komplikationer, herunder: choriocitetbestemmelse, diskordant vækst, selektiv reduktion og multiføtal reduktion; transfusionssyndrom. Infektioner i graviditet, hvor ultralydsdiagnostik er relevant; diagnostik og behandling. Rhesussygdomme: diagnostik og behandling. Intrauterin kirurgi: amnioninfusion, anlæggelse af dræn, laserdeling af placenta. Basal ultralydsfysik og dopplerundersøgelser samt information om brug af ultralydsapparater. Etik.

KURSUS 06-12

ONKOLOGISK GYNÆKOLOGI

Tidspunkt: 7. - 9. november 2012.

Sted: Aarhus Universitetshospital, Skejby.

Delkursusledere: Overlæge, ph.d. Connie Palle, Herlev Hospital og overlæge, professor, dr. med. Jan Blåvær, Aarhus Universitetshospital, Skejby.

Deltagerantal: ca. 34 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, diskussioner og gruppearbejder. Eksternat.

Mål: At bibringe den uddannelsessøgende grundlæggende viden i relation til de til reproduktionsorganernes tilhørende cancersygdomme med henblik på at kunne opstille et relevant undersøgelsesprogram, vurdere behandlingsresultatet og planlægge ambulant kontrol og efterbehandling.

At bibringe den uddannelsessøgende kendskab til principperne i den avancerede cancerkirurgi samt viden og indsigt i at give information til patienter og eventuelt pårørende om sygdom, behandlingsmuligheder samt prognose.

Indhold: Tumorbiologi. Screeningsstrategi. Præcancerer og cancer i vulva. Præcancerer og cancer i cervix uteri. HPV-infektion, diagnostik, behandling og forebyggelse. Hyperplasi og cancer i endometriet. Mola og choriocarcinom. Borderline-tilstande, samt overfladeepitel-, germinalcelle- og gonadestromatumorer i ovariet, herunder differentialdiagnoser. Strategi for udredning af ovarietumorer. Smertebehandling ved cancersygdomme. Psykologiske aspekter ved samtale med cancerpatienter og kommunikation. Genetik og cancer. DGCG-database.

KURSUS 07-12

ANTEPARTAL OBSTETRIK

Tidspunkt: 28.-30. november, 2012.

Sted: Rigshospitalet.

Delkursusledere: Overlæge, dr. med. Tom Weber, Hvidovre Hospital, overlæge, professor, dr. med. Peter Damm, Rigshospitalet og overlæge, ph.d. Birgitte Bruun Nielsen, Aarhus Universitetshospital, Skejby.

Deltagerantal: ca. 34 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, case-undervisning, gruppearbejde. Eksternat.

Mål: At sætte kursisten i stand til at forstå mekanismerne ved og håndtere den normale og patologiske graviditet (efter ca. 24. uge).

Indhold: Komplikationer i graviditeten. Vurdering fosterets tilstand og vækst ved hjælp af UI-Doppler og antenalt CTG, specielt med henblik på intrauterin væksthæmning og graviditas prolongata. Håndtering af truende præterm fødsel, herunder anvendelse af ultralyd af cervix, cerclage, antibiotika, forholdsregler ved ppprom, og fosterets prognose. Flerfoldsgraviditeter. Ante partum blødning: abruptio placentae, placenta prævia, DIC. Hypertoni, præeklamsi og HELLP. Foetus mortuus. Infektioner under svangerskabet herunder herpes simplex, hepatitis, HIV, gr B streptokokker (toxoplasmose og parvovirus har ultralydsmæssige konsekvenser og vil blive dækket på Føtalmedicin). Graviditet kompliceret af maternel sygdom: blodtypeimmunisering, diabetes mellitus, thyroideasygdomme, tromboemboli, hjertesygdomme, lungesygdomme, epilepsi, inflammatoriske tarmsygdomme, leversygdomme herunder graviditetsbetinget intrahepatisk kolestase, anæmi, lidelser i bevægeapparatet, psykosocial belastning og misbrug.

KURSUS 08-12

INTRAPARTAL OBSTETRIK

Tidspunkt: 12. - 14. december 2012.

Sted: Odense Universitetshospital.

Delkursusledere: Overlæge, ph.d. Jan Stener Jørgensen, Odense Universitetshospital, overlæge, ph.d. Lone Egly Hvidman, Aarhus Universitetshospital, Skejby og overlæge, dr.med. Lone Krebs, Holbæk Sygehus.

Deltagerantal: ca. 34 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Forelæsninger, case-undervisning, gruppearbejde, praktiske øvelser på fantom. Eksternat.

Mål: At sætte kursisten i stand til at forstå mekanismerne ved og håndtere normal og patologisk fødsel og puerperium.

Indhold: Spontane fødsel. Igangsættelse. Veer. Dystoci. Tokolyse. Hyperstimulation. Præeklamsi. Intrapartal fosterovervågning. Smertelindring. Febrilia og infektion intra partum. Tidligere sectio; uterinruptur. Asfyksi. Ante- og intrapartal blødning. Skalp-pH, amnioninfusion. Færdighedstræning. Skulderdystoci. Vacuumextraction. Vaginal forløsning af UK. Post partum blødning. Perinealruptur. Puerperale infektioner. Maternel død. Perinatal audit. Obstetrisk kodning, kvalitetssikring og indgrebsfrekvenser.

KURSUS 09-12 a/b

KOMMUNIKATION OG INFORMATION

Tidspunkt: 7. - 8. juni, 2012 (a) eller 13. - 14. december 2012 (b); (kursus dubleret).

Sted: Rigshospitalet/Panum Institutet, København.

Delkursusledere: Overlæge ph.d. Lillan Kempf, Regionshospitalet Randers og speciallæge Jette Seidelin.

Deltagerantal: ca. 17 kursister.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Gruppearbejder, rollespil, diskussioner og forelæsninger. Eksternat.

Mål: At deltagerne aktivt gennem øvelser og refleksion opnår øget bevidsthed og basale færdigheder i den svære informationsamtale ved overbringelse af et alvorligt budskab til gynækologiske og obstetriske patienter.

At deltagerne gennem øvelser demonstrerer, at de kan indhente informeret samtykke til både planlagte og akutte gynækologiske og obstetriske behandlinger herunder at dokumentere dette.

At deltagerne får introduceret en eksistentiel vinkel på den vanskelige samtale, når menneskenes magt hører op.

Indhold: Grundstruktur for informationsamtale mellem læge og gynækologisk obstetrisk patient og gennemførelse af øvelser med sygehistorier og skuespillere.

Patientrettigheder, informeret samtykke og journalføringsregler samt patientens klagemuligheder. Praktisk anvendelse. Magt, ansvar og skyld – den vanskelige samtale og lægerollen eksistentielt set.

KURSUS 10-12

OPERATIV GYNÆKOLOGI a/b

Tidspunkt: 12. - 16. marts (a) eller 20. - 24. august, 2012 (b) (kursus dubleret).

Sted: Aarhus Universitetshospital, Skejby.

Delkursusledere: Overlæge, ph.d. Ole Mathiesen, Aarhus Universitetshospital, Skejby, overlæge Jens Jørgen Kjer, Rigshospitalet og overlæge Lars Schouenborg, Rigshospitalet.

Deltagerantal: Max. 18 kursister per kursus.

Deltagerkreds: Forbeholdt læger optaget på hoveduddannelsen i specialet gynækologi og obstetrik.

Kursusform: Eksternatkursus.

Det udarbejdede kursusmateriale i form af "Lærebog i operativ gynækologi" og kursusbogen "Praktisk operativ gynækologi" forudsættes læst. De to første kursusdage er en blanding af teoretisk undervisning og praktiske øvelser på fantomer. De tre resterende dage er der ca. 8 timers intensiv mesterlære-undervisning med praktisk operativ træning på bedøvede grise. Der trænes i laparoskopisk operationsteknik og klassisk åben kirurgi. Den åbne kirurgi superviseres en dag af abdominalkirurger, en dag af urologer og en dag af gynækologer.

Mål: Viden om generelle operative principper. Kunne diskutere teoretiske grundlag for de anvendte teknikker samt kritisk vurdere disse. Teknisk færdighedstræning, så kursisten selvstændigt kan udføre en række kirurgiske og laparoskopiske indgreb.

Indhold: Kirurgiske standardindgreb indenfor operativ gynækologi omfattende hysteroskopiske, laparoskopiske og klassisk åbne kirurgiske teknikker.

Sidst opdateret – 5.10.2011